

В. В. КОЦАН

аспірант кафедри публічного врядування  
Інститут адміністрування, державного управління та професійного розвитку  
Національного університету «Львівська політехніка»  
ORCID: 0009-0009-2378-266X

## МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ

*У статті розкрито особливості міжнародного досвіду регулювання питання правової освіти в діяльності органів влади. В сучасних умовах важливим є питання адаптації міжнародного досвіду до національних реалій, що вимагає ґрунтовного аналізу успішних моделей регулювання правової освіти. Тому актуальність дослідження обумовлена необхідністю розробки оптимальних механізмів державного регулювання правової освіти з урахуванням світових практик. Вивчення міжнародного досвіду дозволить виокремити ефективні стратегії, що сприятимуть підвищенню правової культури громадян та покращенню взаємодії між державою та суспільством у цій сфері.*

*Метою статті є дослідження міжнародного досвіду регулювання питання правової освіти в діяльності органів влади у напрямі вивчення можливостей його застосування в Україні.*

*В статті зазначено, що міжнародний досвід правової освіти у діяльності органів влади є важливим напрямом дослідження, що сприяє підвищенню правової культури населення, забезпеченню верховенства права та ефективному функціонуванню державного апарату. Сучасні тенденції у світовій практиці демонструють різні моделі правового навчання державних службовців та громадян, що впливає на формування демократичних інститутів та соціальної стабільності. Відзначено, що органи влади у багатьох країнах зобов'язані проходити спеціалізовані тренінги та навчання, що дозволяє їм краще розуміти законодавчі норми та відповідально виконувати свої обов'язки. Акцентовано увагу на тому, що Європейський Союз активно підтримує розвиток правової освіти через інституційні програми, такі як «Erasmus+», спрямовані на підвищення кваліфікації державних службовців. Підсумовано, що міжнародний досвід свідчить про важливість комплексного підходу до правової освіти, що включає законодавче врегулювання, створення спеціалізованих навчальних програм та співпрацю з освітніми установами. Для України актуальним є впровадження ефективних механізмів правового навчання державних службовців та широке залучення громадськості до освітніх ініціатив, що сприятиме утвердженню правової держави та громадянського суспільства.*

*Результати дослідження показали, що впровадження найкращих світових практик у національну правову систему дозволить не лише підвищити рівень компетентності державних службовців, а й зміцнити довіру громадян до державних інституцій. Тому удосконалення механізмів правової освіти має стати одним із пріоритетних завдань державної політики в сфері управління та правозастосування.*

**Ключові слова:** *правова освіта, органи влади, державна політика, державні інституції, державні службовці, правове навчання.*

V. V. KOTSAN

Postgraduate Student at the Department of Public Administration  
Institute of Administration, Public Administration and Professional Development  
of Lviv Polytechnic National University  
ORCID: 0009-0009-2378-266X

## INTERNATIONAL EXPERIENCE IN REGULATING THE ISSUES OF LEGAL EDUCATION IN THE ACTIVITIES OF GOVERNMENT BODIES

*The article reveals the features of international experience in regulating the issue of legal education in the activities of government bodies. In modern conditions, the issue of adapting international experience to national realities is important, which requires a thorough analysis of successful models of regulating legal education. Therefore, the relevance of the study is due to the need to develop optimal mechanisms for state regulation of legal education, taking into account world practices. The study of international experience will allow us to identify effective strategies that will contribute to improving the legal culture of citizens and improving interaction between the state and society in this area.*

*The purpose of the article is to study international experience in regulating the issue of legal education in the activities of government bodies in order to study the possibilities of its application in Ukraine.*

*The article states that international experience in legal education in the activities of government bodies is an important area of research that contributes to improving the legal culture of the population, ensuring the rule of law and the effective functioning of the state apparatus. Modern trends in world practice demonstrate different models of legal education of civil servants and citizens, which affect the formation of democratic institutions and social stability. It is noted that authorities*

*in many countries are required to undergo specialized training and education, which allows them to better understand legislative norms and responsibly fulfill their duties. Attention is focused on the fact that the European Union actively supports the development of legal education through institutional programs, such as "Erasmus +", aimed at improving the skills of civil servants. It is concluded that international experience demonstrates the importance of a comprehensive approach to legal education, which includes legislative regulation, the creation of specialized training programs and cooperation with educational institutions. For Ukraine, the implementation of effective mechanisms for legal education of civil servants and broad involvement of the public in educational initiatives is relevant, which will contribute to the establishment of a legal state and civil society. The results of the study showed that the introduction of best international practices into the national legal system will not only increase the level of competence of civil servants, but also strengthen citizens' trust in state institutions. Therefore, improving legal education mechanisms should become one of the priority tasks of state policy in the field of management and law enforcement.*

**Key words:** legal education, authorities, public policy, public institutions, public servants, legal training.

### Постановка проблеми

У сучасному світі правова освіта є важливим інструментом формування правової культури громадян, що безпосередньо впливає на рівень правосвідомості та дотримання правових норм у суспільстві. Органи державної влади відіграють ключову роль у забезпеченні доступу до якісної правової освіти, що є необхідною умовою для створення ефективної системи правової просвіти населення. Проте механізми регулювання цього процесу значно відрізняються в різних країнах світу, що зумовлює необхідність вивчення міжнародного досвіду.

Незважаючи на значні досягнення у сфері правової освіти, багато країн стикаються з проблемами її ефективного впровадження, зокрема через відсутність єдиних стандартів, недостатню координацію між державними органами та громадськими організаціями, а також нерівномірний доступ до правових знань серед різних соціальних груп. Важливим є також питання адаптації міжнародного досвіду до національних реалій, що вимагає ґрунтовного аналізу успішних моделей регулювання правової освіти.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю розробки оптимальних механізмів державного регулювання правової освіти з урахуванням світових практик. Вивчення міжнародного досвіду дозволить виокремити ефективні стратегії, що сприятимуть підвищенню правової культури громадян та покращенню взаємодії між державою та суспільством у цій сфері.

### Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми розвитку правової освіти та особливості публічного управління процесами, що відбуваються у правоосвітній сфері, досліджуються багатьма провідними науковцями. Зокрема, варто згадати таких як Бевз С. [1], Грабовський Г. [4], Кононенко С. [2], Макаренко Л. [3], Мушенко В. [4], Нестеренко О. [5], Полякова О. [6; 10] Поступна О. [7], Соколова С. [8], Хаварівська Г. [9], Хожило І. [10] та багато інших. Разом з тим, сучасний розвиток суспільства потребує глибоких наукових досліджень у сфері міжнародного досвіду правової освіти у діяльності управлінських кадрів, зважаючи на реформаційні процеси, які відбуваються в системі публічного управління. Ці аспекти зумовили вибір теми даного дослідження.

### Формулювання мети дослідження

Мета статті полягає в дослідженні міжнародного досвіду регулювання питання правової освіти в діяльності органів влади у напрямі вивчення можливостей його застосування в Україні.

### Викладення основного матеріалу дослідження

Міжнародний досвід правової освіти у діяльності органів влади є важливим напрямом дослідження, що сприяє підвищенню правової культури населення, забезпеченню верховенства права та ефективному функціонуванню державного апарату. Сучасні тенденції у світовій практиці демонструють різні моделі правового навчання державних службовців та громадян, що впливає на формування демократичних інститутів та соціальної стабільності.

В умовах глобалізації правова освіта набуває стратегічного значення. Вона забезпечує не лише якісну підготовку кадрів для державного управління, але й сприяє формуванню правової держави, де громадяни знають свої права і обов'язки. Уряди різних країн докладають значних зусиль для створення систематизованої та ефективної системи правової освіти, орієнтованої на реальні виклики суспільства.

Правова освіта є важливим компонентом державної політики у багатьох країнах світу. Вона спрямована на формування у громадян правової свідомості, а у державних службовців – належного рівня правової компетентності. Регулювання цього питання здійснюється через законодавчі акти, урядові програми та освітні ініціативи.

Ефективна правова освіта сприяє зниженню рівня правопорушень, підвищенню довіри громадян до державних інституцій та покращенню якості прийняття управлінських рішень. Органи влади у багатьох країнах зобов'язані проходити спеціалізовані тренінги та навчання, що дозволяє їм краще розуміти законодавчі норми та відповідально виконувати свої обов'язки.

Європейський Союз активно підтримує розвиток правової освіти через інституційні програми, такі як «Erasmus+», спрямовані на підвищення кваліфікації державних службовців [11]. У країнах ЄС запроваджено

системи безперервного правового навчання, які охоплюють як професійну підготовку, так і громадянську освіту. Наприклад, у Німеччині та Франції державні службовці проходять обов'язкові курси правової грамотності.

У США права освіта є частиною загальної політики відкритості та доступу до правосуддя. Федеральний уряд та місцеві адміністрації реалізують освітні програми для громадян, включаючи онлайн-курси та тренінги. Особливу увагу приділяють підготовці суддів, адвокатів та державних службовців через спеціалізовані школи права та курси підвищення кваліфікації [12].

У Канаді діють державні ініціативи з правового просвітництва, зокрема через діяльність спеціалізованих центрів правової інформації. Громадяни мають широкий доступ до консультаційних послуг, що надаються як державними органами, так і незалежними організаціями. Крім того, уряд Канади активно впроваджує програми правового навчання у навчальних закладах [12].

У Великій Британії працюють спеціалізовані юридичні клініки, які сприяють підвищенню рівня правових знань населення, а також проводяться регулярні лекції та семінари у співпраці з університетами. У Скандинавських країнах особливу увагу приділяють цифровим платформам для дистанційного навчання державних службовців [13].

Країни Азії, такі як Японія та Китай, приділяють значну увагу правовій освіті в межах реформування державного управління. У Японії правові курси є частиною обов'язкової підготовки для чиновників, а в Китаї впроваджуються державні програми підвищення правової грамотності населення через систему навчальних закладів і медіа.

У Південній Кореї активно розвиваються ініціативи з правового просвітництва серед молоді, що допомагає формувати суспільну свідомість ще на етапі шкільного навчання. В Індії діє широка мережа громадських правових клінік, які допомагають населенню отримати базові знання про свої права та способи їх захисту [14].

Організація Об'єднаних Націй, ЮНЕСКО, ОБСЄ та Рада Європи реалізують глобальні ініціативи з правової освіти. Вони спрямовані на забезпечення рівного доступу до правових знань, розробку універсальних освітніх програм та підтримку країн у впровадженні правового навчання. Наприклад, ООН впроваджує програми з прав людини, які допомагають країнам покращувати навчальні матеріали для державних службовців. ОБСЄ активно працює над правовим просвітництвом у сфері виборчих прав та боротьби з корупцією [14].

Міжнародний досвід свідчить про важливість комплексного підходу до правової освіти, що включає законодавче врегулювання, створення спеціалізованих навчальних програм та співпрацю з освітніми установами. Для України актуальним є впровадження ефективних механізмів правового навчання державних службовців та широке залучення громадськості до освітніх ініціатив, що сприятиме утвердженню правової держави та громадянського суспільства.

Загалом, права освіта управлінських кадрів є фундаментальним фактором, що визначає якість їхньої професійної діяльності. Управлінці, які мають високий рівень правової освіти, здатні приймати рішення, що відповідають вимогам законодавства і етичним стандартам, сприяючи розвитку правової держави і стабільності в суспільстві. Систематичне підвищення рівня правової освіти є ключовим завданням для забезпечення ефективного управління в умовах сучасної правової реальності.

Для подальшого розвитку цієї сфери в Україні доцільно розширювати програми підвищення кваліфікації державних службовців, впроваджувати електронні платформи для дистанційного навчання та співпрацювати з міжнародними організаціями для обміну передовим досвідом. Вдосконалення правової освіти управлінських кадрів є складним, але необхідним процесом, що включає підвищення якості освіти, розвиток етичних стандартів, безперервне навчання та впровадження систем заохочень правомірної поведінки. Ці заходи дозволять створити ефективну правову культуру в організаціях, підвищити відповідальність управлінців за свої дії і, в результаті, забезпечити стабільність та розвиток правової держави.

### Висновки

Досвід зарубіжних країн свідчить про важливість системного підходу до правової освіти у діяльності органів влади. Ефективне правове навчання державних службовців сприяє підвищенню правової культури, запобіганню корупції та забезпеченню верховенства права. Аналіз міжнародних практик демонструє, що успішне регулювання цього питання ґрунтується на таких ключових аспектах: законодавчому закріпленні обов'язкової правової освіти, запровадженні спеціалізованих навчальних програм, використанні інноваційних методів навчання та співпраці з освітніми установами й громадськими організаціями.

Впровадження найкращих світових практик у національну правову систему дозволить не лише підвищити рівень компетентності державних службовців, а й зміцнити довіру громадян до державних інституцій. Таким чином, удосконалення механізмів правової освіти має стати одним із пріоритетних завдань державної політики в сфері управління та правозастосування.

### Список використаної літератури

1. Бевз С. Правосвідомість у правовому регулюванні державного управління у сфері господарської діяльності. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 8. С. 64–68.

2. Кононенко С.В. Структура семантичного поля поняття «правова свідомість». Теорія і практика сучасної психології. 2019. № 1, т. 1. С. 183–187.
3. Макаренко Л.О. Правова культура: теоретико-методологічні основи дослідження. Київ : Парламентське видавництво, 2019. 574 с.
4. Мушенюк В.В., Грабовський Г.М. Формування правової культури і правової свідомості державних службовців. Вісник Національної Академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2019. № 3. С. 43–46.
5. Нестеренко О. Підвищення рівня правової та етичної культури державних управлінців як один із пріоритетів правового виховання в умовах соціальної мобільності. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 6. С. 230–234.
6. Полякова О. Модель як опис системи публічного управління правовою освітою населення. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2018. Вип. 21. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26683/151089-article-text-326523-1-10-20181214.pdf> (дата звернення 14.02.2025).
7. Поступна О.В. Механізм правового регулювання процесу публічного управління освітою. Наукові перспективи. № 1(7). 2021. С. 239–250 [https://doi.org/10.32689/2708-7530-2021-1\(7\)-239-250](https://doi.org/10.32689/2708-7530-2021-1(7)-239-250)
8. Соколова С.В. Розвиток правової культури та правового виховання в педагогічній теорії. Інноваційна педагогіка. 2019. № 18, т. 2. С. 94–97.
9. Хаварівська Г.С. Правове виховання в управлінській діяльності // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 2(63) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. С. 48–59. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.63.2020.212638>
10. Хожило І.І., Полякова О.С. Сучасний стан функціонування системи правової освіти в Україні: публічно-управлінський аспект. Наукові перспективи. № 2(8). 2021. С. 280–292. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-2\(8\)-280-292](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-2(8)-280-292)
11. Національний Еразмус+ офіс в Україні. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти України. 2019. URL: <https://erasmusplus.org.ua/?s=> (дата звернення 15.02.2025).
12. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини: навчальний посібник. Київ, 2018. 168 с.
13. Гостева О.М. Європейський досвід взаємодії органів державної влади та громадських організацій // Державне управління: удосконалення та розвиток, № 9, 2017. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1124> (дата звернення 15.02.2025).
14. Державна служба якості освіти України. Аналіз діяльності місцевих органів управління освітою. 2025. URL: [https://sqe.gov.ua/en/diyalnist-en-translation/analysis-of-the-local-education-authorities-activities/?utm\\_source=chatgpt.com](https://sqe.gov.ua/en/diyalnist-en-translation/analysis-of-the-local-education-authorities-activities/?utm_source=chatgpt.com) (дата звернення 15.02.2025).

#### References

1. Bezv S. (2019). Pravosvidomist' u pravovomu rehulyuvanni derzhavnoho upravlinnya u sferi hospodars'koyi diyal'nosti [Legal consciousness in the legal regulation of public administration in the sphere of economic activity]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 8, pp. 64–68.
2. Kononenko S.V. (2019). Struktura semantichnoho polya ponyattya “pravova svidomist’”. [The structure of the semantic field of the concept of «legal consciousness»]. *Teoriya i praktyka suchasnoyi psykholohiyi*, no. 1, vol. 1, pp. 183–187.
3. Makarenko L.O. (2019). Pravova kul'tura: teoretyko-metodolohichni osnovy doslidzhennya [Legal culture: theoretical and methodological foundations of research]. Kyiv : Parlament's'ke vydavnytstvo, 574 p.
4. Mushenok V.V., Hrabovs'kyi H.M. (2019). Formuvannya pravovoyi kul'tury i pravovoyi svidomosti derzhavnykh sluzhbovtiv [Formation of legal culture and legal awareness of civil servants]. *Visnyk Natsional'noyi Akademiyi kerivnykh kadrov kul'tury i mystetstv*, no. 3, pp. 43–46.
5. Nesterenko O. (2019). Pidvyshchennya rivnya pravovoyi ta etychnoyi kul'tury derzhavnykh upravlintsiv yak odyin iz priorytetiv pravovoho vykhovannya v umovakh sotsial'noyi mobil'nosti [Raising the level of legal and ethical culture of state managers as one of the priorities of legal education in conditions of social mobility]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 6, pp. 230–234.
6. Polyakova O. (2018). Model' yak opys systemy publichnoho upravlinnya pravovoyu osvitoyu naseleння [Model as a description of the system of public management of legal education of the population]. *Naukovyy visnyk “Demokratychnе vryaduvannya”*, no. 21. Retrieved from: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26683/151089-article-text-326523-1-10-20181214.pdf>
7. Postupna O.V. (2021). Mekhanizm pravovoho rehulyuvannya protsesu publichnoho upravlinnya osvitoyu [The mechanism of legal regulation of the process of public management of education]. *Naukovi perspektivy*, no. 1(7). pp. 239–250 [https://doi.org/10.32689/2708-7530-2021-1\(7\)-239-250](https://doi.org/10.32689/2708-7530-2021-1(7)-239-250)
8. Sokolova S.V. (2019). Rozvytok pravovoyi kul'tury ta pravovoho vykhovannya v pedahohichniy teorii [Development of legal culture and legal education in pedagogical theory]. *Innovatsiyna pedahohika*, no. 18, t. 2. pp. 94–97.

9. Khavariys'ka H.S. (2020). Pravove vykhovannya v upravlins'kiy diyal'nosti [Legal education in managerial activity]. *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnya: zb. nauk. pr. Vyp. 2(63): u 2 ch. CH. 1 / za zah. red. chl.-kor. NAN Ukrainy V.S.Zahors'koho, dots. A.V.Lipentseva. L'viv : LRIDU NADU. pp. 48–59. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.63.2020.212638>*
10. Khozhylo I.I., Polyakova O.S. (2021). Suchasnyy stan funktsionuvannya systemy pravovoyi osvity v Ukraini: publichno-upravlins'kyi aspekt [The current state of functioning of the legal education system in Ukraine: public and administrative aspect]. *Naukovi perspektyvy*, no. 2(8). pp. 280–292. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-2\(8\)-280-292](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-2(8)-280-292)
11. Natsional'nyy Erasmus+ ofis v Ukraini (2019). Rozvytok systemy zabezpechennya yakosti vyshchoyi osvity Ukrainy [Development of the Quality Assurance System in Higher Education of Ukraine]. Retrieved from: <https://erasmusplus.org.ua/?s=>
12. Shumilo I.A. (2018). Mizhnarodna systema zakhystu prav lyudyny [The International System for the Protection of Human Rights]: navchal'nyy posibnyk. Kyiv, 168 p.
13. Hostyeva O.M. (2017). Yevropeys'kyi dosvid vzayemodiyi orhaniv derzhavnoyi vlady ta hromads'kykh orhanizatsiy [European experience of interaction between state authorities and public organizations]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, no. 9. Retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1124>
14. Derzhavna sluzhba yakosti osvity Ukrainy (2025). Analiz diyal'nosti mistsevykh orhaniv upravlinnya osvitoyu [Analysis of the activities of local education authorities]. Retrieved from: [https://sqe.gov.ua/en/diyalnist-en-translation/analysis-of-the-local-education-authorities-activities/?utm\\_source=chatgpt.com](https://sqe.gov.ua/en/diyalnist-en-translation/analysis-of-the-local-education-authorities-activities/?utm_source=chatgpt.com)